

podprimo otoška območja in območja z nizko gostoto na prehodu proti bolj KROŽNI ekonomiji

Prednostna os – Prednostna naložba – Poseben cilj 3-1-1

Prednostna os 3: Zaščita in promocija sredozemskih naravnih in kulturnih virov

<https://interreg-med.eu/>

Smernice za orodja krožnega turizma

Rezultat 4.4.1 Replikatorski sklop INCIRCLE

Delovni sklop WP 4 Prenos

Aktivnost 4.4., Postavitev temeljev za novo sodelovanje: Replikacija INCIRCLE v novih regijah MED

Odgovorni partner: Agencija za energijo in vodo

Sodelujoči partnerji: Sant'Anna School of Advanced Studies (Univerza za nadaljevalni študij Sant'Anna, v nadaljevanju SSSA)

Stanje: rev0

Distribucija (zaupno, javno itd.)

Kazalo

Premisa.....	3
1. Ocenjevalni okvir INCIRCLE	4
1.1 Primarni upravičenci modela INCIRCLE	5
1.2 Štirje kapitali in pet načel CE	6
1.3 Tri ravni analize	8
2. Orodja za krožni turizem	9
2.1 Kategorije krožnosti	9
2.2 Glavne značilnosti orodij krožnega turizma	12
3. Kako uporabljamo orodja za krožni turizem	16

Premisa

Ta dokument je del replikatorskega sklopa INCIRCLE (rezultat 4.4.1).

Ta dokument opisuje **rezultate dejavnosti, izvedenih v delovnem sklopu WP3 - Aktivnost 3.3 »Spodbujanje primerjave in primerjalne analize: razvoj kazalnikov INCIRCLE za krožni turizem«** glede razvoja kazalnikov INCIRCLE za krožni turizem (rezultat 3.3.1). Obseg dokumenta je zagotoviti **celovit pregled nabora orodij krožnega turizma, ki ga je razvila SSSA – Pisa** (Laboratorij za upravljanje s trajnostjo, <https://www.santannapisa.it/en/institute/management/sustainability-management-sum> - SSSUP v besedilu) z glavnim ciljem podpreti krožno oceno turističnega sektorja in zagotoviti koristne informacije za njihov prehod na bolj trajnostno in krožno turistično ponudbo.

Orodja krožnega turizma so orodja za upravljanje in spremljanje za oceno vpliva na turizem tak na ravni destinacije (Orodje za krožno turistično destinacijo) kot tudi na ravni turistične industrije (Orodje krožne turistične industrije) z vidika krožne ekonomije (v nadaljevanju CE).

Orodja krožnega turizma gradi na obstoječih podatkih, zbranih z analizo sive in znanstvene literature.

Kar zadeva razvoj preglednih prikazov kazalnikov INCIRCLE za krožni turizem, je prvi korak analize opredelitev raziskovalnega okvira po vzoru modela petih glavnih mest z identifikacijo turističnih akterjev in načel krožnega gospodarstva. Drugi korak predvideva preslikavo kazalnikov krožnosti in trajnosti v turističnem sektorju ter njihovo kategorizacijo v skladu z ocenjevalnim okvirom INCIRCLE. Nazadnje, pregledni prikazi INCIRCLE CET-KPI so bili izdelani v orodja za krožni turizem, da bi še bolj olajšali njihovo uporabo (enostavna uporaba, intuitivna in bolj izvedljiva).

Dokument je bil izdelan na podlagi poročila »**Merjenje turizma kot trajnostnega in krožnega gospodarskega sektorja. Model INCIRCLE**« (razvit kot podporni dokument za rezultat 3.3.1) in sestoji iz:

- ❖ Prvo poglavje opisuje ocenjevalni okvir INCIRCLE;
- ❖ Drugo poglavje je osredotočeno na opis razvitih orodij krožnega turizma (razvojni proces in njihove glavne lastnosti);
- ❖ Zadnje, tretje poglavje, razloži, kako pravilno uporabljati orodja CE INCIRCLE;

1. Ocenjevalni okvir INCIRCLE

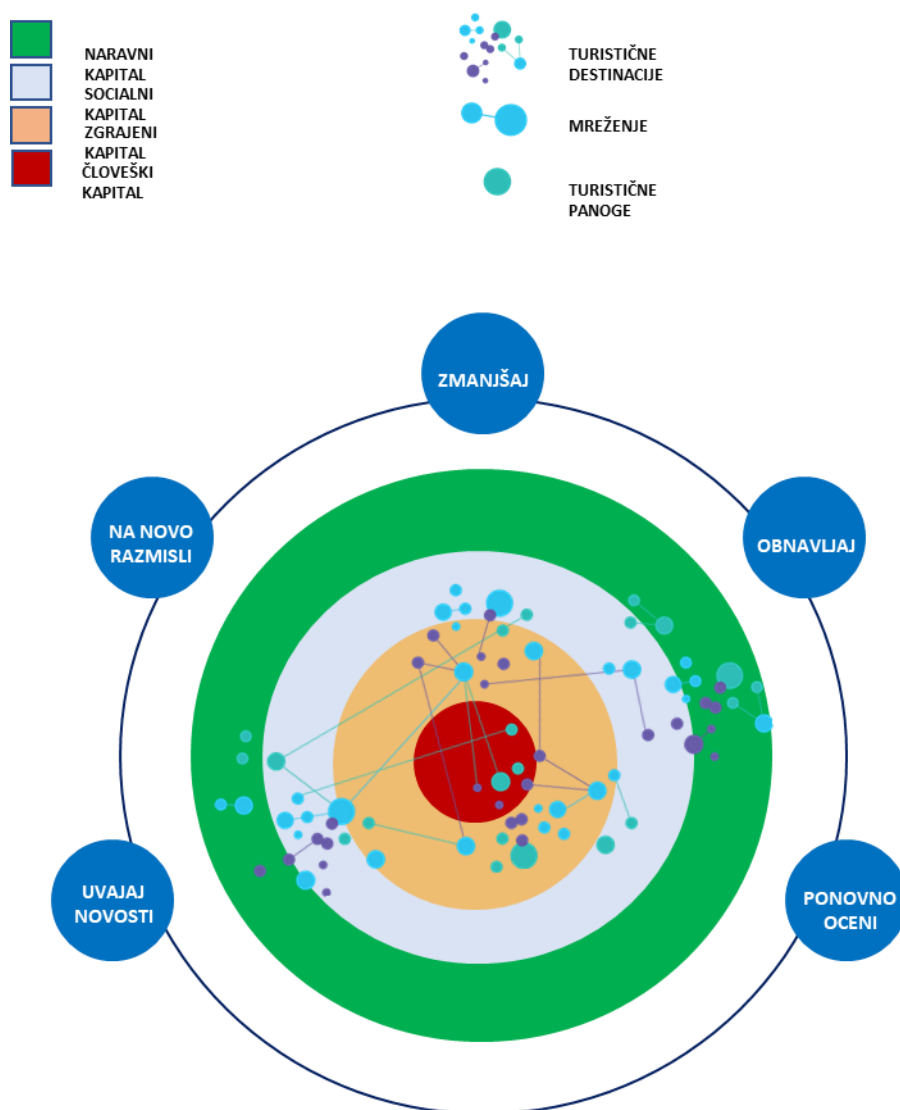
Za namene projekta INCIRCLE je bil razvit poseben ocenjevalni okvir.

Ocenjevalni okvir INCIRCLE temelji na **štirih kapitalih** (naravnem, socialnem, grajenem, človeškem) in na **treh ravneh** (ravni turistične destinacije, ravni turistične industrije in ravni mreženja, sestavljeni iz interakcij, ki negujejo trajnost in krožnost med turistično destinacijo in turistično industrijo). (glej [Slika 1](#)). Okvir vključuje tudi model **petih načel krožne ekonomije** (zmanjšaj, obnavljaj, na novo razmisli, uvajaj novosti, ponovno oceni), ki hkrati predstavljajo pravila izbire – na vseh ravneh – in cilje, ki jih trajnostni in krožni turizem morata doseči. Ti cilji usmerjajo prehod na model krožnega turizma in iz tega vidika močno podpirajo strateško upravljanje v smislu turistične destinacije in turistične industrije.

Okvir sodelovanja ne smatra za samostojno načelo, saj podpira doseganje vseh turističnih načel CE, saj ima nalogo spajanja. Sodelovanje dejansko predstavlja gosto mrežo interakcij med turistično destinacijo in turistično industrijo, ki podpira krožni prehod celotnega turističnega sektorja. Celotno mreženje med tema dvema ravnama je potrebno zgraditi in oceniti.

Slika 1. Ocenjevalni okvir INCIRCLE

Vir: delo avtorjev

V naslednjih razdelkih bomo vsak del Okvira INCIRCLE in orodij za krožni turizem podrobneje opisali.

1.1 Primarni upravičenci modela INCIRCLE

Primarni upravičenci modela INCIRCLE so nosilci odločanja **turističnih destinacij** in **turističnih organizacij**, ki delujejo znotraj teh destinacij (Tabela 1). Ti akterji lahko neposredno vplivajo na trajnostno in krožno upravljanje turizma, ki velja za gospodarski sektor na obravnavanem območju.

Iz vidika turistične destinacije je model INCIRCLE namenjen upraviteljem organizacij, ki so na različne načine odgovorne za določanje ciljev, politik, struktur upravljanja, spodbud, načrtov in programov. Model INCIRCLE turistične destinacije se nanaša na tiste, ki se odločajo, izbirajo, izvajajo ukrepe in projekte, ki so neposredno povezani s preходом na trajnostni in krožni turistični model. Te odločitve vključujejo različne vrste virov vseh štirih kapitalov.

Iz vidika turistične industrije je model INCIRCLE osredotočen na poslovne menedžerje, ki običajno sprejemajo odločitve in določijo vpliv na različne pretoke virov teh kapitalov. Sprejemajo lahko politike, strategije, poslovne modele, sisteme upravljanja, komunikacijske kampanje, usmerjene v trajnostni in krožni turistični model.

Po mnenju avtorjev lahko model INCIRCLE nagovori širok krog sekundarnih upravičencev, ki so zainteresirane strani, ki delujejo v turistični destinaciji, ki lahko svoje strategije in sisteme upravljanja prilagodijo pristopu INCIRCLE, izboljšajo lastno krožno izvedbo in pri tem podpirajo krožno uspešnost pri doseganju cilja.

Tabela 1. Primarni upravičenci modela INCIRCLE

Vir: delo avtorjev

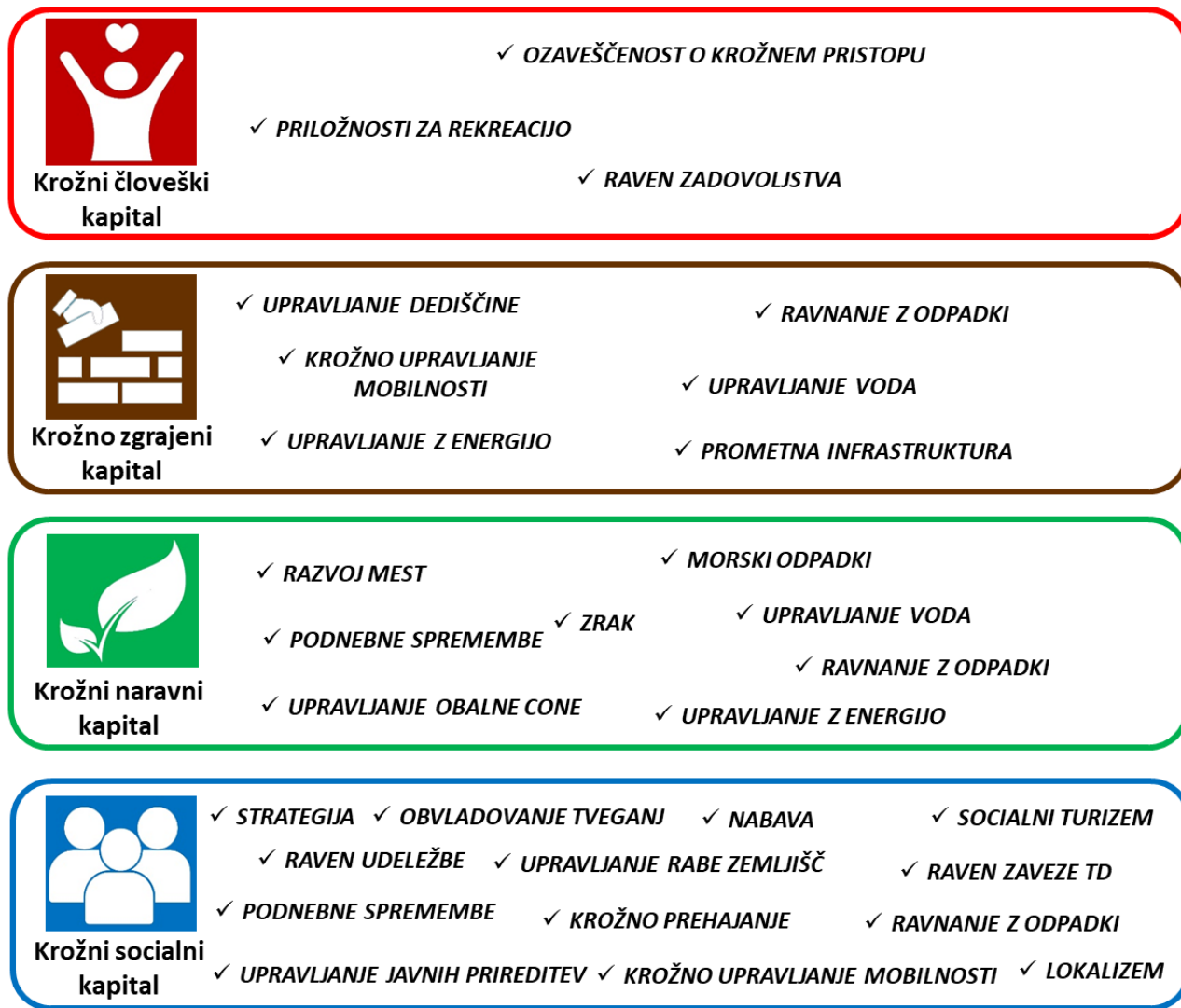
Upravičenci modela INCIRCLE – raven turistične destinacije
Upravljanje destinacij: splošna javna uprava, struktura upravljanja (NACE 8411)
Podporne institucije: Ministrstvo za turizem, za gospodarstvo, za trgovino, za promet, za kulturo, za notranje zadeve, za okolje itd.
Organizacije za pospeševanje trgovine
Gospodarska zbornica
Ministrstva in nacionalne institucije za upravljanje premoženja
Upravičenci modela INCIRCLE – raven turistične industrije
Nastavitev (NACE 55.1): Hoteli – MSP, hoteli – hotelske verige, počitniške hiše, Airbnb, apartma, penzion, hostel, kmečki turizem itd.
Avtokampi (NACE 55.3)
Gostinske storitve (NACE 56): Restavracije, hotelske restavracije, bari, restavracije s hitro prehrano itd.
Organizatorji potovanj in potovalne agencije (NACE 79)

1.2 Štirje kapitali in pet načel CE

Model INCIRCLE vodijo štirje različni turistični **krožni kapitali** (slika 2) in, kot že rečeno, pet različnih turističnih **načel krožne ekonomije** (slika 3):

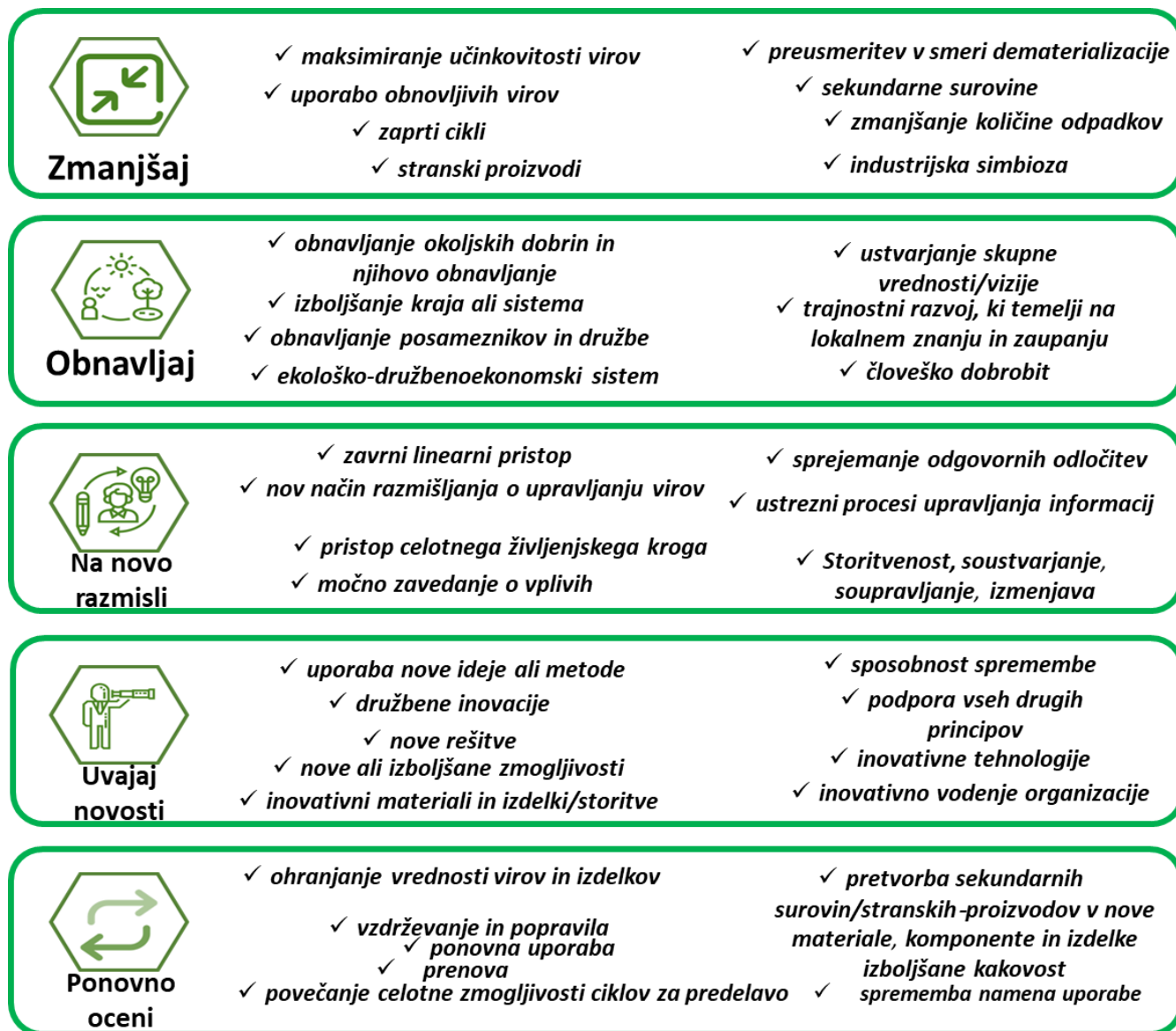
Slika 2. Krožni kapitali CE INCIRCLE

Vir: delo avtorjev

Slika 3. Načela CE INCIRCLE

Vir: delo avtorjev

1.3 Tri ravni analize

	RAVEN TURISTIČNE DESTINACIJE: ❖ Nanaša se na turistično destinacijo, znotraj katere delujejo nosilci odločanja in različne zainteresirane strani; ❖ Nosilci odločanja (kot so splošna javna uprava, struktura upravljanja, ministrstva) na tej ravni so akterji, ki lahko sprejemajo odločitve, lahko neposredno vplivajo na trajnost in krožnost na obravnavanem področju; ❖ Nosilci odločanja na ravni turistične destinacije sodelujejo z več zainteresiranimi stranmi (na primer trgovska združenja, organizacije, ki sodelujejo v kritičnih procesih), t.j. upravljanje z vodami in storitve; ravnanje z odpadki in storitve; upravljanje z energijo in storitve; upravljanje mobilnosti in storitve; izobraževanje itd. Te interakcije neposredno vplivajo na štiri kapitale in vključujejo več sklopov in pretokov virov. Te interakcije neposredno in posredno vplivajo na trajnostno in krožno uspešnost turističnega sektorja na tem območju.
	RAVEN TURISTIČNE INDUSTRIJE: ❖ Sestavljajo jo različne vrste turističnih industrij (npr. turistični ponudniki, avtokampi, prenočišča, restavracije itd.); ❖ Nosilci odločanja na tej ravni sodelujejo z drugimi nosilci odločanja na ravni turistične destinacije in z več zainteresiranimi stranmi. Te interakcije neposredno vplivajo na štiri kapitale in vključujejo več sklopov in pretokov virov. Te interakcije neposredno in posredno vplivajo na trajnostno in krožno uspešnost turističnega sektorja na tem območju.
	MREŽENJE: ❖ predstavlja mrežo med vsemi akterji v turističnem sektorju, kar pomeni, da bi ga lahko šteli za prečno povezavo med ravni turistične industrije in turistične destinacije; ❖ Omrežja imajo vlogo združevanja v smislu trajnosti in krožnosti; ❖ Nosilci odločanja in zainteresirane strani so vozlišča mreže; ❖ Odločitve, ki med drugim vključujejo nosilce odločanja, neposredno vplivajo na krožnost turističnih destinacij in turistične industrije; ❖ Odločitve, ki vključujejo samo zainteresirane strani, posredno vplivajo na krožnost turističnih destinacij in turistične industrije; ❖ Odločitve, ki jih sprejmejo nosilci odločanja in zainteresirane strani, imajo na štiri kapitale, zaloge in pretoke virov neposreden vpliv.

2. Orodja za krožni turizem

Orodja za krožni turizem, ki so bila razvita v okviru programa INCIRCLE MED, so osredotočena na dve glavni kategoriji upravičencev:

1. **nosilci odločanja o turističnih destinacijah (v nadaljevanju TTDM) – Orodje za krožno turistično destinacijo**
2. **nosilci odločanja o turistični industriji (TIDM): prenočišča, restavracije in gostinske storitve, avtokampi in organizatorji potovanj ter potovalne agencije – 4 različice – Orodje za krožno turistično industrijo**

Za raven **MREŽENJA** ustrezen specifičen pregledni prikaz INCIRCLE sicer ni bil izdelan, vendar pa so med razvitimi orodji za krožni turizem kazalniki, ki povezani z mrežnimi akcijami, pravilno poudarjeni. Z združevanjem tega podsistema kazalnikov bo zagotovljeno merilo celotne uspešnosti sodelovanja, ki predstavlja stanje in kakovost obstoječih odnosov tako na ravni turistične destinacije kot turistične industrije.

Razvojni postopek: (1) Za začetek je bil opravljen pregled literature za prikaz trajnostnih in krožnih kazalnikov, ki so jih v zadnjih letih razvili za turistični sektor. Zahvaljujoč tej dejavnosti je bilo določenih veliko kazalnikov trajnostnega in krožnega turizma, in sicer približno 1500, ki so bili ustrezno zbrani v datoteki Excel z bazo podatkov. (2) Da bi razvili prvo različico preglednih prikazov CET-KPI, ki bi bile osredotočene na cilje INCIRCLE, so bili vsi kazalniki trajnostnega in krožnega turizma sistematično razvrščeni v skladu z okvirom štirih kapitalov. (3) Po potrebi so bili še dodatno vključeni CET-KPI, da bi lahko v celoti opisali vse vidike krožnosti. Ta zadnja dejavnost je bila izvedena v skladu z literaturo o krožnem gospodarstvu, ki se ne nanaša na turistični sektor v ožjem smislu. (4) Pri zadnjem koraku tega postopka gradnje je bil vsak KPI označen v skladu s petimi načeli CE vodilnega okvira. Pregledni prikazi INCIRCLE CET-KPI so izdelani v dveh novih različicah: za raven **TURISTIČNE DESTINACIJE** in za raven **TURISTIČNE INDUSTRIJE** (5) Nato je bilo izvedeno še izboljšanje obeh različic: oba pregledna prikaza INCIRCLE CET-KPI sta bila predelana v orodja krožnega turizma, in sicer kot sklop 50-60 vprašanj: na ravni **TURISTIČNE DESTINACIJE** (Orodje za krožno turistično destinacijo) in na ravni **TURISTIČNE INDUSTRIJE** (orodje za krožno turistično industrijo).

2.1 Kategorije krožnosti

Vsako orodje krožnega turizma preučuje in ocenjuje sklop temeljnih področij delovanja, ki bi jih bilo treba po načelih krožnosti pravilno voditi, če se turistična destinacija/turistična industrija odloči za krožen in trajnosten prehod. Ta področja delovanja so opisana na naslednjih slikah (*Slika 3* in *Slika 4*) za **Orodje za krožno turistično destinacijo** in **Orodje za krožno turistično industrijo** (turistične industrije, predstavljene posamično v razdelku 1.1: prenočišča, bari in restavracije, organizatorji potovanj in avtokampi). Takšna področja ukrepov se poročajo kot »**kategorije krožnosti**« v vsakem orodju krožnega turizma in se uporabljajo za identifikacijo različnih družin krožnih in trajnostnih kazalnikov/vprašanj, ki sestavljajo orodje samo.

Kategorije krožnosti predstavljajo le grafični način združevanja kazalnikov, ki se nanašajo na podobne vidike v kapitalu, da bi bilo lažje in takoj razumljivo, kje je potrebno ukrepati.

Ista kategorija se lahko ponovi v več kapitalih, saj ustreza različnim vidikom, ki jih obravnava ta kapital. Na primer, kategorijo krožnosti »Ravnanje z odpadki« najdemo v treh kapitalih: zgrajeni kapital (infrastruktura za obdelavo odpadkov), naravni kapital (ločeno zbiranje komunalnih trdnih odpadkov in delež recikliranih in predelanih odpadkov), socialni kapital (programi/načrti/kampanje za preprečevanje nastajanja odpadkov).

Slika 3. KATEGORIJE KROŽNOSTI na ravni turistične destinacije

Vir: delo avtorjev

KATEGORIJE KROŽNOSTI: RAVEN TURISTIČNE DESTINACIJE

✓ OZAVEŠČENOST O KROŽNEM
PRISTOPU

✓ PRILOŽNOSTI ZA REKREACIJO

✓ RAVEN ZADOVOLJSTVA

✓ UPRAVLJANJE
DEDIŠČINE

✓ RAVNANJE Z ODPADKI

✓ UPRAVLJANJE VODA

✓ KROŽNO
UPRAVLJANJE
MOBILNOSTI

✓ PROMETNA
INFRASTRUKTURA

✓ UPRAVLJANJE Z
ENERGIJO

✓ RAZVOJ MEST

✓ RAVNANJE Z ODPADKI

✓ MORSKI ODPADKI ✓ UPRAVLJANJE VODA

✓ ZRAK

✓ UPRAVLJANJE Z ENERGIJO

✓ UPRAVLJANJE
OBALNE CONE

✓ OBVLADOVANJE TVEGANJ

✓ SOCIALNI TURIZEM

✓ NABAVA

✓ STRATEGIJA

✓ RAVEN UDELEŽBE

✓ UPRAVLJANJE RABE
ZEMLIŠČ

✓ PODNEBNE SPREMEMBE

✓ RAVNANJE Z ODPADKI

✓ KROŽNO PREHAJANJE

✓ LOKALIZEM

✓ RAVEN ZAVEZE TD

✓ KROŽNO UPRAVLJANJE
MOBILNOSTI

✓ UPRAVLJANJE JAVNIH PRIREDITEV

Slika 4. KATEGORIJE KROŽNOSTI na ravni turistične industrije
Vir: delo avtorjev

2.2 Glavne značilnosti orodij krožnega turizma

Orodja za krožni turizem (Orodje za krožno turistično destinacijo in Orodje za krožni turizem) so v sklopu od 50 do 60 vprašanj

Obstajajo tri vrste vprašanj:

- ❖ taka, ki zahtevajo natančne **kvantitativne** podatke;
- ❖ **normativna vprašanja**, ki zahtevajo odgovor tipa da/ne;
- ❖ **vprašanja za samooceno**, pri katerih anketiranci izražajo svoja mnenja in predstave o določenih analiziranih dimenzijah v razponu od 1 do 5.

Vsaka vrsta vprašanja je bila pretehtana na naslednji način:

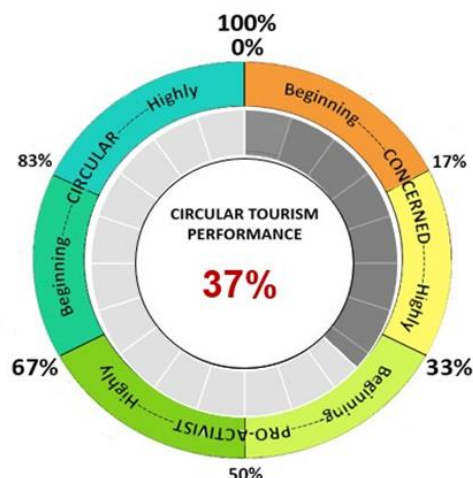
- ❖ **kvantitativni kazalniki**, ki jih predstavljajo natančna vprašanja, **imajo večjo težo**, ker so podane informacije merljive;
- ❖ **ocenjevalna vprašanja** (normativna in za samooceno), ki nam pomagajo nekaj oceniti na splošno, **imajo manjšo težo**;
- ❖ **neuporabna vprašanja** so iz splošnega ocenjevanja izključena.

Ko na ta vprašanja odgovorimo, bomo z orodjem lahko:

- ❖ pridobili rezultat **splošne uspešnosti krožnosti** (izražena v odstotkih) turistične destinacije/turistične industrije;
- ❖ **pregled krožnega turizma glede na kapital**;
- ❖ **splošen rezultat uspešnosti sodelovanja** (izražena v odstotkih).

Vsa vprašanja so povezana s petimi načeli INCIRCLE in s štirimi vrstami kapitala (vsako vprašanje je povezano z eno vrsto kapitala in enim načelom). V primeru, da je vprašanje povezano tudi z ravno MREŽENJA, bo ta značilnost/vidik poudarjen zato, da rekonstruiramo gosto omrežje interakcij med turistično destinacijo in turistično industrijo in da podamo splošni rezultat uspešnosti sodelovanja. Za obnovo in boljše razumevanje stanja MREŽENJA na ozemlju turistične destinacije svetujemo uporabo obeh orodij krožnega turizma.

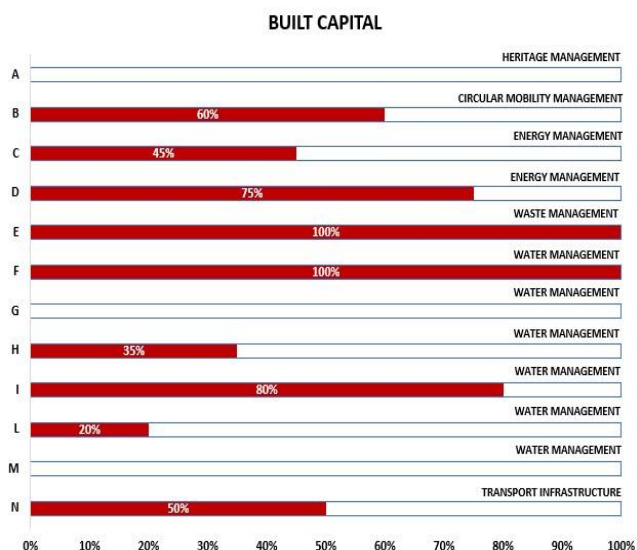
Splošno merilo uspešnosti krožnega turizma temelji na **tehtanem povprečju kazalnikov**. Rezultat je splošno število, ki zajema celotno oceno (glej [Slika 5](#)). Ta rezultat predstavlja tudi oceno integracije petih načel CE **v dejanjih turistične destinacije/turistične industrije**. Ta dva vidika sta med seboj neločljivo povezana. Dejansko je višjo stopnjo integracije načel CE mogoče doseči in dokazati le s splošnim izboljšanjem celotne krožne izvedbe.

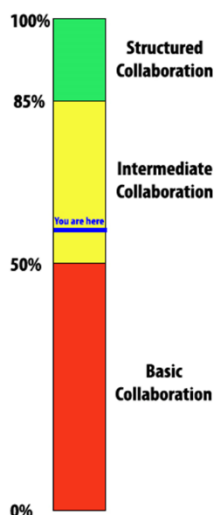
Slika 5 Rezultat
orodja za krožni turizem pri splošni uspešnosti

Vir: delo avtorjev

Pregled krožnega turizma glede na kapital temelji na paličnem stolpcnem grafu (glej Slika 6) vsakega ustreznega rezultata KPI (izražen v odstotkih). Ob vsakem rezultatu se poroča o kategoriji krožnosti, da se jasno pokaže, kje ukrepati.

Slika 6 Rezultat orodja za krožni turizem glede na kapital
Vir: delo avtorjev

Splošna uspešnost sodelovanja temelji na **tehtanem povprečju** specifičnega sklopa kazalnikov, ki se nanašajo na dejanja mreženja in so ustrezno označeni v orodjih. Rezultat je prikazan kot **nelinearna lestvica**, da bi bolje opisali težave pri doseganju bolj strukturirane in zapletene ravni sodelovanja v turističnem sektorju. (glej Slika 7).

Slika 7 Rezultat orodja za krožni turizem pri uspešnosti sodelovanja
Vir: delo avtorjev

Orodja krožnega turizma (Orodje za krožno turistično destinacijo in Orodje industrije krožnega turizma) zagotavljajo tri možne rezultate za celoten ukrep uspešnosti krožnega turizma (tudi glede na kapital in na načelo). Naslednje opredelitve ravni sodelovanja veljajo tako za uspešnost turistične destinacije kot za uspešnost turistične industrije:

V zvezi s CE: ocena od 0% do 33%.

- Ocena »Nizka zaskrbljenost« je od 0% do 17%: »Nizka zaskrbljenost« glede CE pomeni, da se turistična destinacija začenja zavedati ključne vloge krožnega gospodarstva v turizmu in prehoda v smeri trajnosti in krožnosti, ki ga mora turistični sektor izvesti za ohranitev in obnovo naravnih virov. Turistična destinacija je morda že izvedla nekatere omejene krožne ukrepe, vendar brez popolnega razumevanja potencialov krožnega gospodarstva iz vidika okolja in ekonomskega razvoja. Integracija načel CE je zelo omejena.

- Ocena »Visoka zaskrbljenost« je od 17% do 33%: *»Visoka zaskrbljenost« glede CE pomeni, da turistična destinacija začenja razvijati prvo strategijo za izvajanje krožnih rešitev. Turistična destinacija je začela izvajati nekatera strukturna dejanja krožnosti, vendar še vedno s pomanjkljivim poznavanjem potencialov krožnega gospodarstva iz vidika okolja in ekonomskega razvoja. V večini primerov gre za eksperimentiranje z novimi rešitvami, razvoj strategije o krožnih vprašanjih ali izvajanje nekaterih ukrepov krožnosti prispevali zunanji javni subjekti (npr. na nacionalni ravni v primeru občine ali regije, na evropski ravni v primeru celotnega naroda). Načela CE so nekoliko integrirana.*

Proaktivnost za CE: ocena je od 33% do 67%.

- Ocena »začetne proaktivnosti« je od 33% do 50%: *»Začetna proaktivnost« pomeni, da turistična destinacija začenja s strukturirano krožno razvojno potjo z vsaj kratkoročno vizijo in se zaveda vloge krožnega gospodarstva v turističnem sektorju kot vzvoda za gospodarski razvoj in obnovo okolja. Turistična destinacija je izvedla nekaj krožnih aktivnosti s popolnim razumevanjem priložnosti, ki se lahko pojavijo z vidika okolja in gospodarskega razvoja. Turistična destinacija se glede krožnosti začenja obnašati proaktivno, medtem ko se razvija mreža sodelujočih interesnih skupin. Načela CE se začnejo dovolj integrirati.*
- Ocena »visoke proaktivnosti« je od 50% to 67%: *»Začetna proaktivnost« pomeni, da turistična destinacija začenja s strukturirano krožno razvojno potjo z vsaj kratkoročno vizijo in se zaveda vloge krožnega gospodarstva v turističnem sektorju kot vzvoda za gospodarski razvoj v okolici okolja. Turistična destinacija je izvedla ogromno krožnih aktivnosti s popolnim razumevanjem priložnosti, tako iz vidika okolja kot tudi iz ekonomskega razvoja. Ti ukrepi s pristopom krožnosti niso samostojne pobude, ampak izhajajo iz jasne strukturirane strategije oz. postopka odločanja s srednjeročno do dolgoročno vizijo. Ta postopek upošteva in vključuje različne zainteresirane strani z namenom, da bi dvostransko izboljšali sodelovanje, dajali in prejeli povratne informacije ter ustvarili mrežo sodelujočih interesnih skupin za čim večjo sposobnost iskanja vedno novih rešitev ali uresničevanja novih idej. Turistična destinacija se do krožnosti obnaša proaktivno in najprej spodbuja krožne pobude. Načela CE so v splošnem že integrirana.*

Krožnost: ocena od 67% do 100%.

- Ocena »Začetna krožnost« je od 67% do 83%: *»Začetna krožnost« pomeni, da turistična destinacija postaja pravi vodja krožnosti in trajnosti. Vse strategije krožnega turizma se začnejo izvajati s postopkom udeležbe. Za začetek je treba določiti jasne in merljive trajnostne/krožne cilje in sprejeti ustrezne sisteme spremljanja trenutnega stanja velikega števila vprašanj o krožnosti/trajnosti. Izraz »začetna krožnost« pomeni, da postaja turistična destinacija s svojo vodilno vlogo pri spodbujanju krožnega in trajnostnega prehoda turističnega sektorja vse bolj samozavestna. Načela CE so že dodobra integrirana.*
- Ocena »visoka krožnost« je od 83% do 100%: *»Visoka krožnost« pomeni, da je turistična destinacija pri krožnosti in trajnosti vodilna. Vse strategije se izvajajo s postopkom udeležbe in vključujejo vprašanja o trajnosti in krožnosti. Turistična destinacija (oz. turistična industrija) ima vizijo dolgoročnega krožnega in trajnostnega razvoja, ki zagotavlja načrtovanje z jasnimi in merljivimi trajnostnimi in krožnimi cilji za doseganje. Turistična destinacija (oz. turistična industrija) se popolnoma zaveda pomena samoocenjevanja in merjenja napredka. Iz teh razlogov razpolaga z vsemi potrebnimi podatki in s pomočjo ustreznih instrumentov spremlja trenutno stanje z namenom sprotnega določanja področij za*

nadaljnje izboljšave. Turistična destinacija (oz. turistična industrija) kaže poglobljeno razumevanje konkurenčne prednosti, ki bi lahko izhajale iz krožnosti in trajnosti, in ima vodilno vlogo pri spodbujanju vedno novih idej. Načela CE so v celoti integrirana.

Orodja za krožni turizem (Orodje za krožno turistično destinacijo in Orodje krožne turistične industrije) zagotavlja tri možne rezultate tudi za celotno merilo uspešnosti sodelovanja. Za uspešnost turističnih destinacij veljajo naslednje opredelitve ravni sodelovanja. Podobno bodo po tej logiki tudi turistične industrije imele svoje lastne opredelitve.

Osnovna raven sodelovanja: ocena od 0% do 50%.

- *»Osnovna raven sodelovanja« pomeni, da turistična destinacija začne »graditi« mrežo sodelovanja z vsemi drugimi zainteresiranimi stranmi (npr. turistična industrija, skupnosti, turisti, ponudniki storitev itd.) ter jih vključevati v lastni postopek odločanja za razvoj novih strategij/novih načrtov in skupne krožne/trajnostne strategije. Temeljno izhodišče je oblikovanje skupne poti in skupne vizije krožnosti in trajnosti ob upoštevanju mnenja drugih turističnih ravni. Na začetku tega postopka udeležbe je skupni namen v glavnem zmanjšanje splošnega vpliva na turistično destinacijo na okolje, zahvaljujoč sprejetju boljšega pristopa ravnanja z odpadki in nizkemu namenu krepitve skupnega krožnega/trajnostnega znanja. Razvoj ustrezne fizične infrastrukture, ki lahko podpira integriran sistem za upravljanje z energijo, vodo, odpadki in surovinami, je še en pomemben element: zagotavljanje ustreznega dostopa do osnovnih ključnih virov je bistven pogoj za sodelovalno omrežje. Brez tega nobena vrsta sodelovanja ni mogoča.*

Srednja raven sodelovanja: ocena od 50% do 85%.

- *»Srednja raven sodelovanja« pomeni, da vse zainteresirane strani (npr. turistična industrija, skupnosti, turisti, ponudniki storitev Drugo itd.) skupaj s turistično destinacijo sodelujejo pri proaktivnem obvladovanju vseh potencialnih tveganj (kot so naravne nesreče, terorizem, zdravje, izčrpavanje virov itd., ki ustrezajo lokaciji, vključno s sezonskim pritiskom turistov, drugo), ki so jim lahko izpostavljeni. Sprejeti so bili skupni načrti za obvladovanje tveganj, ki ustvarjajo odpornejšo turistično destinacijo, vključno s pristopom preventivnega upravljanja na podlagi tveganj za oskrbo s pitno vodo. Glavni namen te ravni sodelovanja je postati proaktivna turistična destinacija. »Srednje sodelovalna turistična destinacija« je bila vključena v različne aktivnosti: v fizični infrastrukturi se nenehno uvajajo novosti, ki se jo zavestno spodbuja k ustvarjanju krožnih in trajnostnih smeri; turizem socialnega vključevanja se nenehno podpira z namenom, da se zagotovi ustrezen dostop do vsake osebe, ne glede na ekonomsko/fizično/drugo stanje; krepitev strokovnega znanja vseh turističnih akterjev je postala neizogiben element za iskanje novih krožnih in trajnostnih priložnosti za izboljšanje; lokalno gospodarstvo in bližnji turizem se dosledno ohranjata in podpirata.*

Strukturirana raven sodelovanja: ocena od 85% do 100%.

- *»Strukturirana raven sodelovanja« pomeni, da je razvita močna turistična mreža za sodelovanje: komunikacijski kanali med vsemi turističnimi akterji so dvosmerni, prispevek k izboljšanju lahko ustvari vsaka turistična raven. »Strukturirana sodelovalna turistična destinacija« spodbuja in podpira sodelovanje med vsemi turističnimi akterji (neposrednimi, kot so turistična industrija, ponudniki mobilnih storitev itd., in posrednimi, kot so dobavitelji hrane in pijače, dobavitelji pohištva, ponudniki ravnanja z odpadki, ponudniki vodnih storitev, itd.) s stalno organizacijo podpornih ukrepov in zagotavljanjem različnih vrst spodbud (kot so prihranki od DDV; zniževanje davkov; javna neposredna financiranja; namensko oglaševanje/posebno razširjanje na spletnih straneh turistične destinacije). Strukturirana*

mreža sodelovanja podpira prehod vseh turističnih podjetij k sprejemanju bolj krožnih in trajnostnih inovativnih tehnologij/rešitev. Tovrstna mreža spodbuja turiste, da postanejo aktivni del prehoda turistične destinacije.

3. Kako uporabljamo orodja za krožni turizem

Orodja za krožni turizem, ki so bila razvita v okviru programa INCIRCLE MED, so osredotočena na dve glavni kategoriji upravičencev:

1. **nosilci odločanja o turističnih destinacijah (v nadaljevanju TTDM) – Orodje za krožno turistično destinacijo**
2. **nosilci odločanja o turistični industriji (TIDM): prenočišča, restavracije in gostinske storitve, avtokampi in organizatorji potovanj ter potovalne agencije – 4 različice – Orodje za krožno turistično industrijo**

Kot je bilo že opisano, vsako vprašanje v orodju za krožni turizem ustreza enemu od štirih kapitalov (človeškemu, socialnemu, naravnemu, grajenemu kapitalu) in enemu od petih načel CE (zmanjšaj, obnavljaj, na novo razmisli, uvajaj novosti in ponovno oceni).

Poleg tega je določeno vsako vprašanje v skladu s predvidenimi sklopi vidikov glede na kapital za enostavno določitev kategorij ukrepov, ki jih je treba izvesti za lažji prehod v krožnem turističnem sektorju.

Takšna orodja se lahko uporabljajo v skladu s številnimi pristopi, saj osnovni teoretični model temelji na heterogenih ključnih spremenljivkah: kapital, načela CE, vidiki glede na kapital, ravni analize. **Ta orodja so v bistvu sredstva, ki lahko nosilci odločanja lahko podprejo na ravni turistične destinacije in turistične industrije z namenom pospešitve prehoda na krožni turizem.**

Za uporabo orodij krožnega turizma morajo nosilci odločanja turističnih destinacij in turistične industrije slediti nekaterim korakom:

1. **Izbira ustrezne različice orodij krožnega turizma:** v primeru turistične destinacije morajo uporabniki izbrati in odpreti Orodje za krožno turistično destinacijo. V primeru turistične industrije morajo uporabniki med štirimi razpoložljivimi različicami (prenočišča, restavracije in gostinske storitve, avtokampi in organizatorji potovanj) izbrati in odpreti ustrezno različico orodja za krožno turistično industrijo, ki se nanaša na opravljeno dejavnost (npr. če gre za uporabnika pri odločanju za hotel, je prava izbira nastanitvena različica orodja za krožno turistično industrijo).
2. **Zbiranje podatkov glede na vprašanje:** uporabniki bi morali zbrati vse podatke, potrebne za izračun posameznih kazalnikov/vprašanj, ki so prisotna v orodjih krožnega turizma. Avtorji predlagajo zbiranje najnovejših razpoložljivih podatkov (na primer iz zadnjega leta) za sestavljanje kazalnikov in po potrebi tudi kontrolni seznam za uresničitev te dejavnosti v celoti. Poleg tega v primeru Orodja za krožno turistično destinacijo avtorji predlagajo vključitev različnih oddelkov/institucij za pravilno zbiranje informacij, da se oceni ta stopnja krožnosti.
3. **Ocena dejanskega stanja krožnosti:** zahvaljujoč dejavnosti zbiranja podatkov in lestvici z odstotki, na kateri je izražen posamezen kazalnik, lahko uporabniki dobijo vpogled v dejansko stanje krožnosti tako, da zbrane podatke, izbrane v točki 1, vstavijo v orodja za krožni turizem. Uporabniki lahko pridobijo splošne rezultate o krožnosti v odstotkih, ki se nanašajo na vsako načelo CE, na vsako dimenzijo kapitala in celo agregatnega,

ki predstavlja celotno uspešnost turistične destinacije oz. turistične industrije. Tako bodo lahko nosilci odločanja opredelili trenutno stanje krožnega turizma, opredelili kritična področja (ki bi lahko bila tudi načelo ali razsežnost kapitala) in razvili ustrezno strategijo in učinkovite ukrepe, ki jih je treba sprejeti.

Enoto analize lahko predstavlja **turistična destinacija**, ki pripada ravni **TURISTIČNE DESTINACIJE**, ali **turistična industrija**, ki pripada ravni **TURISTIČNE INDUSTRIJE** glede na tri enote analize (turistična destinacija, mreženje in turistična industrija) modela INCIRCLE. Z namenom, **da se oceni celotna raven MREŽENJA**, je **priporočljivo, da nosilci odločanja na ravni turistične destinacije uporabijo tudi orodja za krožno turistično industrijo, ki so bila razvita posebej za celostno ocenjevanje te zadnje ravni.**

Skratka, ta način ocenjevanja:

- ❖ **podpira turistično destinacijo/turistično industrijo pri prehodu na bolj trajnostno in krožno turistično ponudbo;**
- ❖ **poudarja meje in možnosti sedanjega upravljanja krožnega turizma**, s čimer lahko določimo področja, ki jih je treba nadzorovati, in področja, ki jih moramo izboljšati znotraj določene turistične destinacije/turistične industrije;
- ❖ zahvaljujoč svoji potencialni dolgoročni ponovljivosti **omogoča spremljanje izboljšav uspešnosti krožnega turizma**, povezanega z določeno turistično destinacijo / turistično industrijo (časovno merilo), **rezultate pa je mogoče zlahka sporočiti** vsem glavnim zainteresiranim stranem turistične destinacije/turistične industrije;
- ❖ **služi kot podlaga za nosilce odločevanja specifične turistične destinacije/turistično industrijo za razvoj posebnih strategij krožnega turizma**, kar vključuje celotno mrežo zainteresiranih strani, povezanih s turizmom.

OPOMBE:

Brez poseganja v stebre modela (kapitali, stopnje analize in načela CE) je izračun uspešnosti, ki predstavljen v tem dokumentu, posodobljena in natančno prilagojena različica ocenjevalne dejavnosti, izvedeni na prvih 10 partnerskih ozemljih v projektu INCIRCLE (delovni sklop WP3 projekta INCIRCLE).

Orodje za krožno turistično destinacijo in Orodje krožne turistične industrije (4 različice) bosta naloženi na platformi znanja INCIRCLE (<https://incircle-kp.eu/>). **6 replikatorskih ozemelj bo na platformi znanja INCIRCLE lahko našlo posodobljene in natančno prilagojene različice vseh orodij krožnega turizma.** Sestava 6 ponovljivih ozemelj bo izvedeno skupaj z raziskovalci SSSUP v **pomožnem načinu.**

V replikatorskem sklopu se nahaja vzorčna različica poročila o krožnem ocenjevanju, ki uporabniku omogoča predstavitev in razpravo o dobljenih rezultatih. Nazadnje omenjeno se nanaša na Orodje za krožno turistično destinacijo (glej »Vzorec poročila o krožnem ocenjevanju – različica za turistično destinacijo«).

Da bi podprli identifikacijo ustreznih ukrepov/strategij za izboljšanje CE, **so bili pripravljeni posebni sklopi podatkov, ki vsebujejo nabor najboljših praks krožnega turizma**, ki jih je **treba izdelati tako za turistično destinacijo kot za turistično industrijo in naložiti na platformo znanja INCIRCLE.** Ko bo ocenjevanje krožnosti

za partnersko ozemlje (oz. turistično industrijo) zaključeno, bodo sestavljavci lahko te sklope podatkov uporabili kot pomoč pri določanju posebnih ukrepov, ki jih je treba sprejeti in izboljševanju njihove krožnega delovanja glede na želeno območje.